

פרשת תצווה 'לכבוד ולתפארת' (שמות כה:ב)

תשיבות וכבוד:

רמב"ן שמות פרק פה פסוק ב

(ב) לכבוד ולתפארת - שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים, כמו שאמר הכתוב כחתן יכהן פאר (ישעיה סא י), כי אלה הבגדים לבושי מלכות הן, כדמותן ילבשו המלכים בזמן התורה, כמו שמצינו בכתנת ועשה לו כתנת פסים (בראשית לז ג), שפירושו מרוקמת כדמות פסים, והיא כתנת תשבץ כמו שפירשתי, והלבישו כבן מלכי קדם. וכן הדרך במעיל וכתנת, וכתוב ועליה כתנת פסים כי כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים (ש"ב יג יח), ופירושו כי עליה כתנת פסים גראית ונגלית, כי המנהג ללבוש בנות המלך הבתולות מעילים שנתעלפנה בהן, ונמצא שכתנת הפסים עליה מלבוש עליון, ולכן אמר וכתנת הפסים אשר עליה קרעה:

והמצנפת ידועה גם היום למלכים ולשרים הגדולים, ולכן אמר הכתוב בנפול המלכות הסר המצנפת והרם העטרה (יחזקאל כא לא), וכן כתוב וצניף מלוכה (ישעיה סב ג), וכך יקראם הכתוב פארי המגבעות (להלן לט כח), וכתוב פארי פשתים יהיו על ראשם (יחזקאל מד יח), שהם פאר ושבח למכתירים בהם. והאפוד והחשן לבוש מלכות, כענין שכתוב והמניכא די דהבא על צוארך (דניאל ה טז). והציץ נזר המלכים הוא, וכתוב (תהלים קלב יח) יציץ נזרו. והם זהב וארגמן ותכלת, וכתוב (שם מה יד) כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, וכתוב (דניאל ה טז) ארגוונא תלכש והמניכא די דהבא על צוארך. והתכלת גם היום לא ירים איש את ידו ללבוש חוץ ממלך גוי, וכתוב (אסתר ח טו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוין וארגמן, והתכריך הוא המעיל שיעטף בו:

ועל דרך האמת, לכבוד ולתפארת, יאמר שיעשו בגדי קדש לאהרן לשרת בהם לכבוד השם השוכן בתוכם ולתפארת עזם, כדכתיב (תהלים פט יח) כי תפארת עזמו אתה. וכתוב (ישעיה סד י) בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו, וקדשנו הוא הכבוד ותפארתנו תפארת ישראל, ועוד נאמר (תהלים צו ו) עוז ותפארת במקדשו, וכן לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד (ישעיה ס יג), שיהיה מקום המקדש מפואר בתפארת, ומקום רגליו, שהוא מקום בית המקדש, מכובד בכבוד השם. וכן ובישראל יתפאר (שם מד כג), שיהיה מראה ומיחד בהם תפארתו, וכן אמר למטה גם בבגדי הבנים כלם לכבוד ולתפארת (להלן פסוק מ), ואמר בקרבנות יעלו על רצון מזבחי ובית תפארת אפאר (ישעיה ס ז). והנה המזבח רצונו, והכבוד בית תפארתו. והיו הבגדים צריכין עשייה לשמן, ויתכן שיהיו צריכין כוונה, ולכן אמר ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה, שיבינו מה שיעשו. וכבר אמרו (יומא סט א) דמות דיוקנו מנצח לפני בבית מלחמתי:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צח סעיף ד
וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה, כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה; ומ'מ טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה, משום נקיות.

תפילה בהלפתא ז:לג

עמידה לתפילה צריך שתהיה בלבוש מכובד, הראוי ללבישה באותו מקום לפני שר או מלך...

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד ב

דתניא: זה אלי, ואננה - התנאה לפניו במצות; עשה לפניו טובה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורפו בשיראין נאין.

צלם אלוקים

"בנו יעקב" (מצוטט בנחמה ליבוביץ)

הלבוש הוא אינו רק הגנה מפני הקור, אינו רק קישוט, הוא סימן ההיכר הראשוני וההכרחי לחברה אנושית, והיא – בהרגשתו המוסרים של האדם – מותר האדם מן הבהמה. דרגתו וכבודו של האדם ניכרים בסימנים הנתונים במדיו. עצם הלבוש – כבוד הוא לאדם. לכהנים ניתנים בגדים מיוחדים "לכבוד ולתפארת".

דרגת הכבוד העליונה שמגיע אליה ילוד אשה היא דרגת הכהן הגדול בהיכנסו אלי קה"ק ביוה"כ, והוא לבוש לבנים, כסמל הטהרה והאורה... א"כ הלבוש הוא סמל כבוד האדם באשר הוא אדם, והעירום – ממהות החיה.

בתת ה' בכבודו לאדם ולאשתו כתנות ובהלבישו אותו, נאמר לנו איפה, שאין הבגד דבר שבהסכמה בלבד, אלא תוספת למעשה בראשית, מעין עור שני שניתן לאדם....

בראשית פרק ג

(ו) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונתתה העץ להשפיל ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל:

(ז) ותפקחנה עיני שניהם ונדעו כי עירומם הם ויתקפרו עלה תאוה ויפשו להם חגרות: (כא) ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם:

הרב צבי יהודה הכהן קוק (לצניעות ולטהרה בישראל) הצניעות המתגלית גם בדמותו החיצונית של גוף האדם וגם בתלבושת בגדיו המקושרת עם טהרה, הרי היא כמוה שייכת לתכונת אופיים של ישראל.

כלבו (הגדה של פסח)

"מלמד שהיו מצויינים שם - שהיו מצויינים את עצמם בלבושיהם כדי שלא יתערבו עם המצריים.

הדר אלוקים – אדם, הדר בני אדם – כסותם (דרך ארץ זוטא פרק י')

כבודו של אדם – בגדו (שמו"ר יח:ה)

ר' יוחנן קרא לבגדיו – מכבודתי (שבת קיג:א)

אין לך משוקץ ומתועב לפני המקום יותר ממי שמהלך עירום (יבמות סג:)

ביטוי מטאפורי להתחזקות במידות מסוימות

עקידת יצחק שמות שער נא (פרשת תצוה)

ראינו כפי הלשונות שהקנייני' המדוטים והמלבושים נקראים בשם אחד. (ויקרא ו') מדו בד.

(שופטים ג') מתחת למדיו. (תהלים קל"ג) על פי מדותיו. (קהלת ט') בכל עת יהיו בגדיך

לבנים.... אבל היה כן לפי שהם מתיחסים מאד בשלשה ענייני':

האחד כי כמו שהאדם נכר בלבושו הכרה חיצונית אם סוחר אם פרש אם פרוש וכיוצא. כן התחלת

הכרת נפשותינו הנעלמות היא בפעולותיהן החיצוניו' כי ודאי מהפעולות יודעו' הכחות. כבר

נשתמשה הנבואה בזה אצל האל יתעלה מפני שאינו ידוע רק מצד פעולותיו. (ישעי' ס"ג) הדור

בלבושו. (דניאל ז') לבושיה כתלג חיור. (תהלים ק"ד) הוד והדר לבשת. (שם צ"ג) י"י מלך גאות

לבש לבש י"י עוז התאזר אף תכון תבל וגו' ובשער ק"ב יתבאר זה המזמור בע"ה:

והשני כי כמו שהמנהג בבגדים לעשות חליפות שמלות. בגדי חול. ובגדי שבת. (בראשית כ"ז) בגדי

בגה הגדול החמודות אשר אתה וגו'. (רות ג') ושמת שמלותיך עליך וגו'. כן יש לכל בן ברית לקבל

עליו שני מיני מעשים המדות האנושיות הנקראות בפי חז"ל הלכות דרך ארץ כי הם בגדי חול אשר

ישתמש בהם בדברי העולם. ועליהם מעשה המצוות האלהיות שהם בגדי שבת קדש ודאי כמו

שיתבאר אצל השבת שער נ"ה בע"ה.

והשלישי כי כמו שלא יתכן שימצא האדם ערום מבלי לבוש כן לא יתכן לו שימצא ריקם מהמצוות

כלל אלא שיהיה תמיד לבו ומחשבתו אליהן כאלו אין לו עסק אחר זולתם. והיה כעם ככהן שאין

מלאכתו כי אם ללבוש את הבגדים ולשרת בשם אלהיו כי על כן נקראו כלם (שמות י"ט) ממלכת

כהנים. וזה טעם מצות ציצית כי יטיל סימן ורושם על בגדים שיהיו בגדי יראה וענוה ושמידת

23

המצוות כמו שאמר בפירוש (במדבר ט"ו) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות י"י ועשיתם אותם כמו שיבא בשער ע"ז בע"ה.

בגדים פנימיים שיעשו כהני ה'

מלבי"ם שמות פרק כח

(ב) ועשית בגדי קדש. הנה הבגדים שצוה לעשות היה כפי הגלוי בגדים חיצונים, שיספר ענינם איך עשו אותם האומנים במלאכה, אבל באמת היו מורים על בגדים פנימיים שיעשו כהני ה' להלביש בהם את נפשותיהם בדעות ובמדות ובתכונות טובות שהם מלבושי הנפש, ומלבושים אלה לא עשו האומנים, וצוה ה' אל משה שהיא יעשה בגדי קדש אלה, היינו ללמדם תקון נפשותיהם ומדותיהם באופן שילבישו הוד והדר את נפשם הפנימית, ופי' ועשית בגדי קדש לכבוד, כי התבאר אצלנו בכ"מ שגנפש האדם נקראת בשם כבוד בכתבי הקדש [כמ"ש למען יזמרך כבוד וכדומה] תעשה בגדי קדש שבם יתלבש הכבוד שהיא הנפש, וכבר ביארתי בפי' ישעיה (סימן ה') שיש הבדל בין כבוד ובין תפארת, שיכבוד האדם גם במעלה טבעית אבל לא יתפאר רק במעלה בחירית, ומצד הרוחניות שיש לנפש בטבעה מצד מקור מחצבתה נקראת כבוד, ומצד האור וההדר שתזכה ע"י עבודתה וקדושתה נקראת תפארת, ושתי מדרגות אלה יתלבו בגדי קדש שיעשו להם משה, ר"ל שילמדם ויסייע אותם בזכותו להתלבש בלבושי יקר והדר ובוה יעשה בגדי קדש לנפש הנקראת כבוד ולנפש הנקראת תפארת:

(ג - ד) ואתה תדבר. אולם הבגדים החיצונים, שהם ירמזו על בגדים הפנימיים וזה תעשה על ידי אומנים הבקיאים במלאכה, אולם גם אומנים אלה צריך שיהיו חכמי לב, שכבר בארתי בפירוש ספר משלי בכ"מ כי חכם לב הוא מדרגה גדולה מאד, כי החכם הוא המתנהג ע"פ חוקי החכמה ובכ"ז יש לו עדיין מלחמה פנימית עם היצר, אבל החכם לב הוא שהחכמה שבה להיות קנין בנפשו ומלאה את כל בתי נפשו כל הון יקר ונעים, ועז"א אשר מלאתיו רוח חכמה הוא פירוש לחכמי לב, ומפרש מי שרוח חכמה ממלאים את כל לבו [מלאתיו מוסב על הלב], ולא נמצא בלבו מקום ריק לתאוה וליצר ולמחשבות מתנגדות אל החכמה, וחכמי לב אלה יעשו את בגדי אהרן לקדשו כי הם יבינו על מה ירמזו הבגדים האלה ויעשו בכונה שתחול עליהם הקדושה המיוחדת אליהם

ספר מסילת ישרים פרק ז

ואמנם, התבונן עוד, שכמו שהזריזות היא תולדת ההתלהטות הפנימי, כן מן הזריזות יולד ההתלהטות. והיינו, כי מי שמרגיש עצמו במעשה המצוה כמו שהוא ממחר תנועתו החיצונה, כן הנה הוא גורם שתבער בו תנועתו הפנימית כמו כן, והחשק והחפץ יתגבר בו וילך. אך אם יתנהג בכבודות בתנועת איבריו, גם תנועת רוחו תשקע ותכבה. וזה דבר שהנסיון יעידהו.

120